

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Mezinárodní veřejné zakázky

(2008/C 224/06)

Dne 25. října 2007 se pan Jean-Pierre JOUYET, státní tajemník pro evropské záležitosti, obrátil na Evropský hospodářský a sociální výbor jménem budoucího francouzského předsednictví Rady s žádostí o vypracování stanoviska k tématu

Mezinárodní veřejné zakázky.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 6. května 2008. Zpravodajem byl pan MALOSSE.

Na 445. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 28. a 29. května 2008 (jednání dne 29. května), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 70 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

1.1 EHSV nabádá Evropskou komisi, aby důsledně plnila své cíle, jejich účelem je větší otevření veřejných zakázek, a prosazovala zásadu transparentnosti, rovného zacházení a sociální a ekologické odpovědnosti.

1.2 V rámci jednání o obnovení Dohody o veřejných zakázkách (*Government Procurement Agreement*, GPA) EHSV doporučuje Evropské komisi, aby zásadně odmítla ochranná opatření některých smluvních zemí dohody.

1.3 Pokud jde o státní podporu rozvoje, EHSV podporuje postupné a vzájemné ukončení využívání systémů vázané pomoci a domnívá se, že klíčovými kritérii by v tom případě měly být účinnost a transparentnost.

1.4 Na úrovni Evropské unie EHSV podporuje zvýšení transparentnosti a zavedení moderních způsobů zadávání veřejných zakázek a zveřejňování výzev k podávání nabídek. V této souvislosti se EHSV postaví proti jakémukoli zvýšení prahových hodnot v evropských směrniciích, které jsou zárukou transparentnosti. EHSV podporuje sdělení Evropské komise, jehož cílem je zvýšit transparentnost podlimitních veřejných zakázek.

1.5 EHSV je proti tomu, aby EU po vzoru „Small Business Act“ ve Spojených státech zavedla systém kvót pro MSP, ale uznává význam evropského plánu na podporu MSP, a především mikropodniků, který by obsahoval konkrétní projekty, harmonogram a víceletý rozpočet a jenž by byl zaměřen na podporu inovací a podnikání, zejména v klíkových oblastech energetické účinnosti a ochrany životního prostředí.

1.6 Tento plán by bylo vhodné doplnit informačními systémy, které by se opíraly o MSP jakožto o přirozená kontaktní místa, skutečně transparentními a nestrannými mechanismy konzultací a jednoduchými evropskými právními nástroji, které by provádění tohoto plánu usnadnily.

1.7 V rámci těchto konkrétních projektů a opatření by měla být, kdykoli to bude možné, uplatněna zásada „mysli nejdříve

v malém“, jako například „pouze jednou“ v případě vyřizování administrativních záležitostí. Tímto způsobem by bylo možné stanovit administrativní a technické postupy, jež by odpovídaly velikosti malých podniků a jejich typologii a které by přispěly k plnění cíle snížení zátěže, která na těchto podnicích leží.

2. Představení návrhu

2.1 Nadcházející francouzské předsednictví Evropské unie požádalo prostřednictvím oficiálního dopisu státního tajemníka pro evropské záležitosti o vypracování průzkumného stanoviska k tématu *Mezinárodní veřejné zakázky*.

2.1.1 Tato žádost výslovně odkazuje na jednání probíhající v rámci revize Dohody Světové obchodní organizace o veřejných zakázkách (GPA), která zavazuje 12 zemí⁽¹⁾ a Evropskou unii (kromě dalších 18 zemí, které mají pozorovatelský statut).

2.1.2 Francouzská vláda vyjádřila v této souvislosti na podzim roku 2007 obavu nad příliš velkorysou nabídkou Evropské unie, vzhledem k tomu, že v některých státech (USA, Korea, Japonsko) platí ustanovení omezující přístup k jejich veřejným zakázkám, podle nichž jsou některé zakázky vyhrazeny malým a středním podnikům daného státu.

2.2 Francie, podporovaná několika členskými státy, ve svém stanovisku požadovala buď v rámci revidované Dohody o veřejných zakázkách zajistit lepší přístup k veřejným zakázkám těchto států nebo v Evropské unii zavést stejný druh omezení ve prospěch evropských MSP.

2.3 Dohoda o veřejných zakázkách v současné době upravuje prahové hodnoty zakázek, které jsou podobné prahovým hodnotám platným pro plnění povinností stanovených interními směrnicemi EU⁽²⁾, což vlastně umožňuje, aby se podniky z ostatních 12 signatářských států Dohody o veřejných zakázkách účastnily všech nadlimitních veřejných zakázek v rámci Evropské unie.

⁽¹⁾ Kanada, Korea, Spojené státy, Hongkong (Čína), Island, Izrael, Japonsko, Lichtenštejnsko, Norsko, Aruba (Nizozemsko), Singapur, Švýcarsko.

⁽²⁾ Směrnice 2004/18/ES a 2004/17/ES ze dne 31.3.2004.

2.4 EHSV již k otázce otevření veřejných zakázek v EU zaujal stanovisko, přičemž vyjádřil politování především nad skutečností, že se podniky v EU velmi málo účastní přeshraničních veřejných zakázek ⁽³⁾.

3. Mezinárodní rozměr

3.1 Z mezinárodního hlediska lze považovat veřejné zakázky v EU za mimořádně otevřené mezinárodní konkurenci. To platí také pro stále větší počet zakázek financovaných Evropskou unií v rámci rozvojové pomoci (EU je nejvýznamnějším poskytovatelem rozvojové pomoci na světě). EHSV vyjadřuje nicméně politování nad skutečností, že stále dochází k případům, kdy členské státy podmiňují získání rozvojové pomoci udělením zakázek těm podnikům, které pocházejí z dárcovské země ⁽⁴⁾.

3.2 Někteří z našich partnerů zavedli různé druhy ochranných systémů (jakými jsou například právní předpisy „Buy American“ nebo „Small Business Act“ v USA) a běžně také využívají programů „vázané“ pomoci. Otevření veřejných zakázek mezinárodní hospodářské soutěži je třeba pokládat za výhodu pro Evropskou unii, vzhledem k tomu, že řada firem pocházejících z EU, včetně MSP, jsou světovými leadery v oblasti stavebnictví, veřejných prací, alternativních zdrojů energie a ochrany životního prostředí.

3.3 Americký „Small Business Act“ obsahuje kromě opatření na podporu MSP také ustanovení, podle kterého je 25 % federálních veřejných zakázek vyhrazeno pro americké MSP.

3.4 Co se týče jednání o obnovení Dohody o veřejných zakázkách, EHSV se domnívá, že i když je zapotřebí zdůraznit zásadu reciprocity, nemůže EU přijmout ochranná opatření podobná těm, jež využívají naši konkurenti, neboť by to nepřispělo k dosažení obecného cíle, který EU musí sledovat, tj. otevření veřejných zakázek.

3.5 Tento cíl musí být navíc zaměřen nejen na smluvní strany Dohody o veřejných zakázkách, ale také na další země, v nichž jsou zadávací řízení veřejných zakázek velmi málo průhledná a pro evropské podniky zpravidla nedostupná.

3.6 Myšlenka dočasně vyloučit z Dohody o veřejných zakázkách udělování veřejných zakázek financovaných z evropských fondů podnikům pocházejícím ze zemí, které využívají ochranná opatření, je zajímavý nápad, který EHSV zmínil již ve svých předchozích stanoviscích.

3.7 EHSV zdůrazňuje, že při jednáních musejí být zohledněny otázky ochrany životního prostředí a minimálních sociálních standardů stanovených úmluvami MOP (stejně jako mezioborovými, odvětvovými a podnikovými kolektivními dohodami uzavřenými sociálními partnery), zejména pak při sjednávání dvoustranných dohod se zeměmi, které neratifikovaly Kjótský protokol či úmluvy MOP, případně je provádějí špatně nebo je neprovádějí vůbec.

⁽³⁾ Úř. věst. C 287, 22. 9. 1997, české znění není k dispozici.

⁽⁴⁾ Vázaná pomoc: Annamaria La Chimia, *Effectiveness and Legality Issues in Development Aid Procurement for EU Member States*, European Current Law, březen 2008.

4. Situace v Evropské unii

4.1 Evropská komise oznámila, že zvažuje možnost vydat po vzoru Spojených států evropskou verzi „Small Business Act“, která by usnadnila přístup MSP k veřejným zakázkám, aniž by pro ně stanovila zvláštní kvóty na veřejné zakázky, jak je tomu v USA, a navrhla by konkrétní opatření na podporu MSP.

4.2 V EU totiž není na místě uvažovat o zavedení kvót ve prospěch MSP, neboť podle odhadů (Evropské komise) je přibližně 42 % celkového objemu veřejných zakázek (údaje z roku 2005) uděleno podnikům, které splňují kritéria EU pro definici MSP ⁽⁵⁾.

4.3 V rámci Evropské unie je zapotřebí prohloubit evropský rozměr trhu, a zajistit tak co neoptimálnější využívání veřejných prostředků. Navzdory podstatnému zvýšení podílu zakázek udělených podnikům z jiných zemí EU si podnikatelé stěžují na neprůhlednost a nedostatek informací potřebných k tomu, aby se mohli ucházet o přeshraniční zakázky. Tyto stížnosti se týkají zejména zakázek, jejichž hodnota nedosahuje prahových hodnot stanovených v evropských směrniciích a na něž se nevztahuje povinnost zveřejňování na evropské úrovni. Podnikatelé také s politováním konstatují, že evropské směrnice jsou komplikovány ne vždy transparentními prováděcími postupy (lhůty, zpoždění, ...), které často vedou k přijímání zvláštních vnitrostátních právních předpisů, jež se kupí jeden na druhý. EHSV uznává oprávněnost právních předpisů v oblasti veřejných zakázek, avšak požaduje větší transparentnost a právní jistotu.

4.4 EHSV se domnívá, že prahové hodnoty, při jejichž překročení je nutno respektovat zásadu otevřenosti, transparentnosti a zveřejňování, jsou pro hospodářské subjekty, a především pro mikropodniky, tou nejlepší možnou zárukou možnosti účastnit se veřejných zakázek. Právě podlimitní veřejné zakázky, v jejichž případě by měla být nicméně uplatňována zásada rovného zacházení a nediskriminace na základě národnosti, jsou v samé EU předmětem řady stížností MSP z důvodu nedostačné otevřenosti.

4.5 Přestože evropské zaměstnavatelské organizace nepodporují myšlenku stanovit kvóty jako v Americe, uznávají důležitost proaktivní doprovodné politiky, především pro podlimitní zakázky a pro zakázky týkající se nových technologií, energetické účinnosti či ochrany životního prostředí.

4.6 EHSV rozhodně podporuje stanovení plánu na podporu evropských MSP, který by obsahoval celou řadu **přesných a závazných ustanovení, včetně harmonogramu a přehledu financování**. Tento plán by vycházel z dvacetileté historie evropské politiky na podporu malých podniků, a především z Evropské charty pro malé podniky, která byla přijata v červnu 2000 na zasedání Evropské rady v Santa Maria de Feira, a ze závěrů konference o podnicích řemeslné výroby a malých podnicích konané v dubnu 2007 ve Stuttgartu.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002, české znění není k dispozici.

4.7 Mezi nejvhodnější opatření by mohly patřit:

4.7.1 *Legislativní návrhy s harmonogramem přijetí:*

- Kodex chování pro veřejné zadavatele, který by povzbudil zájem o umožnění účasti mikropodniků na veřejných zakázkách a osvědčené postupy v oblasti zjednodušení a dematerializace řízení.
- Jednotná evropská opatření, jakými jsou patent Společenství nebo statut evropského malého a středního podniku (iniciativa Evropského hospodářského a sociálního výboru k Evropskému statutu společnosti pro MSP z 21. března 2002), jejichž cílem je zjednodušit právní rámec Evropské unie a potvrdit „evropskou identitu“ podniků.
- Posílení směrnice „o platebních lhůtách“, jak to požadoval EHSV ⁽⁶⁾.

4.7.2 *Informační mechanismy o veřejných zakázkách s harmonogramem jejich zavedení:*

- Podpora a rozvoj informačních systémů o přeshraničních veřejných zakázkách a jejich zprostředkování a vytvoření vazby mezi podniky za pomoci účinného využití nové evropské sítě *Enterprise Europe Network* a podporou iniciativ místních sdružení MSP.
- Podpora pilotních projektů na elektronické zadávání veřejných zakázek, vytvoření sítě podniků, informačních portálů a jednotných kontaktních míst pro přeshraniční veřejné zakázky s využitím stávajících a hospodářskými subjekty uznávaných struktur.

4.7.3 *Opatření na evropské úrovni s odpovídajícími rozpočtovými prostředky:*

- Zavedení schématu finančního inženýrství, které by podpořilo účast MSP na veřejných zakázkách, v podobě záručních

a zajišťovacích fondů a úvěrového pojištění, k čemuž by mohly být využity evropské strukturální fondy.

- Spuštění evropských vzdělávacích a pilotních programů pro MSP na podporu energetické účinnosti a ochrany životního prostředí (především ve stavebnictví). Toto nové opatření by mohlo být financováno nevyčerpanými prostředky z evropských fondů, které jsou každý rok vráceny zpět členským státům.
- Rozšíření mechanismů na podporu zapojení MSP do výzkumných akcí a programů EU (finanční podpora realizace a kooperativní výzkum) a pobízení členských států k zavedení stejných opatření na vnitrostátní úrovni, především v odvětvích spojených s novými technologiemi, včetně obrany a zdravotnictví.

4.7.4 *Konzultační a zprostředkovatelské postupy:*

- Přezkoumat konečně konzultační a hodnotící postupy Evropské komise, které často nezohledňují realitu evropského ekonomického prostředí, které se z velké části skládá z MSP: zkonsolidovat hodnocení dopadu MSP, systematictěji využívat průzkumná stanoviska EHSV, více využívat spolupráce s organizacemi zastupujícími občanskou společnost.
- Posílit úlohu sítě *Enterprise Europe Network* složené z více než 600 kontaktních míst, která jsou zřízena v rámci místních struktur, uznávaných místními hospodářskými subjekty po celé Evropské unii, jakož i stávajícími obchodními organizacemi, a vytvořit tak skutečnou evropskou síť, která by malé a střední podniky pohotově informovala a zajistila jim zprostředkování a podporu.

V Bruselu dne 29. května 2008.

Předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 407, 28.12.1998, české znění není k dispozici.